

Angelica HOBJILĂ

Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, România

NEOLOGISME ROMANICE REPERABILE ÎN LEXICUL „RECENT” AL LIMBII ROMÂNE

Introducere

Limba română actuală reflectă, în mod firesc, o multitudine de influențe exercitate, în contemporaneitate (și nu numai), asupra multiplelor coordonate ale vieții/ societății/ comunității (văzute din perspectivă economică, socială, politică, religioasă, culturală etc.) și ale relaționării/ comunicării interumane.

Cele mai vizibile efecte sunt, cum este și firesc, în planul lexicului actual vehiculat de către vorbitori în varii acte comunicative, de la cele cotidiene până la cele oficiale, în documente și pe rețelele de socializare, în publicații de diferite tipuri și în mesaje telefonice etc. (cu precizarea că acestora le sunt asociate și elemente de specificitate de ordin fonetic/ fonologic – introducerea/ pronunțarea anumitor sunete, accentuarea particulară a unor cuvinte etc. –, morfologic – anumite forme flexionare –, respectiv sintactic – structuri calchiate, topică influențată de cea din alte limbi etc.).

În acest context, lucrarea de față propune – printr-un demers particularizant – o analiză a neologismelor romanice reperabile, astăzi, la nivelul lexical al limbii române, ca urmare, pe de o parte, a globalizării și, pe de altă parte, poate mai ales, a europenizării multor sisteme lingvistice, printre care și cel românesc.

Identificarea – în lexicul limbii române literare actuale – a neologismelor romanice va fi realizată prin raportare la două lucrări lexicografice relevante din acest punct de vedere: *Dicționar ilustrat de cuvinte și sensuri recente în limba română* (Elena Dănilă și Andrei Dănilă, 2011) et *Dicționar ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române* (DOOM, 2005).

1. Între globalizare și europenizare lingvistică

Comunicarea interumană – mijloc, instrument, dar și cadru de manifestare a caracteristicilor individuale și comunitare ale locutorilor/ interlocutorilor plasați într-un anumit context (personal, politic, istoric, social, cultural etc.) – reflectă, prin excelență, atât datum-urile existente în plan lingvistic și relațional, cât și elementele de noutate pe care le poate aduce o astfel de interacțiune.

Particularizând, în condițiile în care „comunicarea se instituie într-un mijloc de influențare a indivizilor umani sau a grupurilor de indivizi de către alți indivizi sau grupuri” (Oprea, 2008, p. 16), influențare cu repercursiuni firești și în planul lexicului vehiculat, „mijloacele lingvistice înseși devin elemente ale transferului cultural ([...] sub forma cuvintelor, dar și sub cea a unor afixe, a grupurilor fixe de cuvinte, a semnificațiilor [...] etc.)” – Oprea, 2008, p. 23. Practic:

„atunci când se produce un împrumut cultural, se împrumută deci o realitate nouă, se produce fie un împrumut lexical, fie o modificare a conținutului unui cuvânt existent, încât să poată denumi această nouă realitate” (Oprea, 2008, p. 81).

Ca răspuns la tendința generală de racordare, pe de o parte, la mutațiile universale din sfera economiei, a tehnicii, a relaționării/ comunicării profesionale și interumane și, pe de altă parte, la implicațiile – de asemenea, pe multiple planuri – ale subsumării față de principiile Uniunii Europene, vorbitorul de limbă română se manifestă, spre deosebire de vorbitorii altor limbii (de exemplu, francezi, germani etc.), mai degrabă printr-o atitudine de deschidere și disponibilitate de a-și adapta maniera de comunicare în sensul optimizării relaționării cu ceilalți.

De aici, într-o interpretare simplificatoare centrată pe componența lexicului actual al limbii române: împrumuturile masive din limba engleză, explicabile preponderent ca apanaj al globalizării, respectiv împrumuturile din limbi romanice – ce pot fi corelate (deși nu exclusiv) fenomenului europenizării. Observație atestată, de altfel, în literatura de specialitate, unde se subliniază ideea că „majoritatea termenilor recent intrați în limbă sunt împrumuturi mai ales din engleză și franceză, dar și din germană, italiană ș.a.” (Ardeleanu Cruceru, 2003, p. 99).

Globalizarea lingvistică este prezentată, în literatura de specialitate, ca un fenomen actual, corelat globalizării generale (în economie, tehnică, societate etc.), ilustrând, pe de o parte, „o anumită fațetă a relației dintre dinamica societății și necesitățile comunicării” (Călărașu, 2003, p. 323) și, pe de altă parte, „conștientizarea nevoii de a ne proteja valorile, de a aprecia singularitatea și unicitatea” (Bătrân, 2010, p. 76).

Se remarcă, așadar, o pendulare între general/ tendința de „internaționalizare” (manifestată, cu precădere, prin „răspândirea în diverse limbi a anglicismelor” – Călărașu, 2003, p. 336 – și prin preluarea, dintr-o altă limbă/ din alte limbi, doar a acelor elemente care să permită realizarea unei „comunicări concise, exacte, care nu permite ambiguitatea în decodarea informației” – Călărașu, 2003, p. 323) și particular/ specific, în contextul în care, pentru limba română, se atrage atenția asupra ideii că:

„De la elementul primordial, substratul traco-dac, la neologismele preponderent romanice, modernizând mereu lexicul, limba se află tot mai aproape de romanitatea occidentală, fiind accesibilă, tocmai printr-un fond de termeni similari oricărui om instruit, în orice limbă s-ar exprima el, dacă înțelege vreo limbă înrudită, ori are elemente de latină în bagajul său de cunoștințe” (Siliște, 2013, p. 523).

Europenizarea lingvistică, pe de altă parte, se constituie în apanaj al promovării unor valori precum „plurilingvismul și pluriculturalismul”, considerate:

„nu ca sumă a valorilor culturale transmise prin intermediul unei anumite limbi, ci ca modificare a propriei experiențe culturale ca urmare a intersectării cu alte culturi, însușirea unei perspective diverse asupra lumii, ca urmare a accesului la ea prin intermediul unei alte limbi” (Neșu, 2013, p. 91).

Dincolo de prezentarea Europei ca „spațiu al pluralității” (Bârliba, 2011, p. 87), al „multiplicității culturale și lingvistice” (Nelde, 2004, p. 33), „purtător al unor îndelungate tradiții plurilingve” (Bârliba, 2011, p. 83), deschis diversității culturale și cultivării acesteia, realitatea comunicativă reflectă utilitatea folosirii unor „scurtături lingvistice”, concretizate fie în preluări (ca atare, sub forma xenismelor, sau adaptate la un nivel sau altul – fonetic, sonor/ scris, morfologic etc.) din „limbile imperiului european (engleza, franceza, spaniola, portugheza)” – Bătrân, 2010, p. 75 (vezi și Porumbescu, 2008, p. 4; Strubell, 2000, p. 19 etc.) –, fie în crearea de noi elemente, pe teritoriul unei limbi, după modelul și/ sau cu sensul/ sensurile dintr-un alt idiom (relevante sunt, în acest sens, și exemplele din a doua secțiune a lucrării de față: cuvinte existente în limba română, cu sensuri noi preluate, aici, din alte limbi romanice; cuvinte create pe teritoriul limbii române, dar cu sensuri dintr-o altă limbă etc.).

În plus, se subliniază, în studiile de specialitate, ideea de europenizare ca „instituționalizare” a unor reguli, norme, principii, stiluri împărtășite (C.M. Radaelli, apud Bafoil, 2008, p. 160), fără a exclude însă concurența – inclusiv în plan lingvistic:

„Limbile nu (re)cunosc frontierele, ele fiind utilizate în concordanță cu o serie de interese specifice ale participanților la procesul comunicării: redarea experiențelor lumii; construirea pertinentei mesajului, precum și transmiterea/recepționarea lui adecvată. De asemenea, se manifestă un puternic «*spirit concurențial*»: fiecare limbă, majoritară sau minoritară, de prestigiu sau minoră, internațională sau regională aflându-se într-o competiție cu alta/altele” (Bârliba, 2011, p. 89).

Repercusiunile sunt, în acest sens, vizibile mai ales analizând structura și etimologia lexicului actual al limbii române, pentru care se poate spune, pe de o parte, că „istoric privind lucrurile, mai întâi a existat o globalizare prin europenizare” (Tiutiucă, 2006, p. 666) și, pe de altă parte, că europenizarea a însemnat/ înseamnă „modernizare, occidentalizare, reromanizare și relatinizare lingvistică” (Moroianu, 2014, p. 856). Sunt aspecte exemplificate multifacțat în diverse studii de specialitate, de la accentul pus pe maniera generală de raportare a vorbitorului de limbă română la elemente din alte limbi:

„respectul românilor pentru limbile străine se vădește [...] și în grija pentru pronunțarea și scrierea numelor proprii și a cuvintelor din alte limbi într-o formă cât mai apropiată de cea originară, în opoziție cu modul în care procedează în această privință alte limbii europene” (Sala, Vintilă-Rădulescu, 2001, p. 179),

până la analiza atentă a preluărilor de termeni din diverse limbi romanice (de exemplu, analiza termenilor gastronomici preluați din italiană – Trăistaru, 2015, p. 324; Zafiu, 2004).

În aceeași sferă a studiului aplicativ al lexicului limbii române actuale se înscrie și demersul de față, de identificare, în materialul lexical excerptat din *DICSR* și *DOOM*, a neologismelor subsumate influenței limbilor romanice, asociabile (deși nu exclusiv) atât globalizării, cât și europenizării lingvistice.

2. Exemple de neologisme romanice excerptate din dicționarele de limbă română analizate

Având în vedere considerațiile prezentate *supra*, reflectând perspectiva mai degrabă teoretică privind globalizarea, în general, și europenizarea lingvistică, în special, componenta practic-aplicativă a lucrării de față se conturează prin valorificarea articolelor subsumate literelor A-B din două dicționare românești considerate relevante pentru reprezentarea neologismelor romanice în lexicul „recent” al limbii române: *Dicționar ilustrat de cuvinte și sensuri recente în limba română*, Elena Dănilă și Andrei Dănilă, 2011 (*DICSR*) și *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române*, 2005 (*DOOM* – din care am avut în vedere cu precădere, dar nu exclusiv, ci prin asociere cu elementele din *DICSR*, articolele marcate cu asterisc).

Am identificat, astfel, în materialul analizat, cuvinte cu etimologie subsumată unei anumite limbi romanice (aici, franceză, italiană, spaniolă):

(a) cuvinte provenite din franceză: *a comercial* [„a rond”], *acostament*, *actualizabil*, *acționalism*, *acționalist*, *acvacultură*, *acvanautic*, *acvariofil*, *acvicultură*, *adenosarcom*, *adictolog*, *aeroamfibiu*, *aeroglisor*, *aerosoloterapie*, *aerotren*, *așișist*, *agroturistic*, *aikido*, *alcooolaser*, *ambulanțier*, *anabolizant*, *anduranță*, *antama*, *antenist*,

anticelulitic, antiefracție, antiemetic, antirid, antitabac, antiterorism, antiterorist, anualiza, apelabil, appenzell, aquagym, arhisuficient, armă, a rond, asamblor, asoma, ateromatoză, atomicitate, audioconferință, autoadeziv, autobronzant, autoexplica, autofocus, autogrefă, autoorganiza, AVC, avocatier, baisse, betablocant, betatron, beton, bibliotecă [virtuală], bic [„pix”], bidimensional, biju, biocarburent, bioclimatic, bioclimatologic, biogenie, bioinformatică, biomaterial, bionic, bioplasmă, bipark, bipolariza, burqa, bus, bustieră (DICSR); abisal, abraziv, absorbant, absorbție, abstenționism, abstenență, accesoriu, acciză, acrilat, acrilic, acrobație, acronimie, acroșaj, achita [„a ucide pe cineva, a omorî”], achiziție, act, activa, actualiza, acupunctur, acvanaut, acvaplan, adapta, adaptor, adenom, adera, aderență, adeziv, adezivitate, adipos, adjudecatar, adjudecație, adjuvant, administrativ, administrație, ADN, adrenalină, adstrat, aerian, afixa, afixaj, afixor, agent, agiotaj, agroalimentar, agroturism, aide-mémoire, alarmă, alcoolemie, alergen, alergic, alimenta, alimentar, alinia, alpinism, ameliorator, amorsa, amorsă, amplificator, analist, analogic, android, andropauză, angro, animator, anorexie, antenă, anticoncepțional, antidrog, antigripal, antioxidant, antisolar, antitabagic, antitusiv, antrena, apela, apnée, apostilă, arbore, artificial, asambla, asistență, atelier, atentat, aterom, ateroscleroză, atomizor, austeritate, autentifica, autocolant, autofinanța, automedicație, autopropulsa, aval, aversă, aviar, babeurre, baghetă, balanță, balerini, bananier, batant, bestial, bilet, biocatalizator, bioclimatolog, biofiltru, biogenetic, biologic, biomagnetism, biotic, bipartit, bipolar, bla-bla, blanc, bonificație, bricola, bricolaj, brownian, buclă, bursă, butic (DICRS și DOOM); abiogen, abnegație, aboliționist, aborigen, abstracționism, abstrage, abstrus, abține, accede, acetofan, acidifica, acidofil, acneiform, acrilic, acronim, actant, adițională [s.f., „convorbire”], aeroportuar, aerotermă, afebril, afixal, africanist, afronta, alemanic, aleză, alofon, alopătă, alteritate, aluziv, ambivalent, ambivalență, ambliop, anclanșa, andaluz, aneantiza, angoasa, anticipativ, antidiabetic, antiinflamator, antiinflaționist, antimagnetic, antimemorii, antinicotinic, antiradar, antirahitic, antiretroviral, antiroman, antonimic, antreprenorial, antropogenetic, antroponim, apocromat, apocromatic, apreschi, aranjor, aranjore, arboricol, arierplan, aronda, asertiv, aubadă, autist, autoacuză, autoacuzăție, automatist, automedicație, autopsia, ayatollah, azer, balcanologie, barjă, bazal, bazilical, bifocal, birotică, brizură (DOOM); aloe vera (DICSR)/ aloe (DOOM);

(b) cuvinte provenite din italiană: *abera, aditivare, autocita (DICSR); acutiza, aeroambulanță, balsam (DICSR și DOOM); borsetă (DOOM);*

(c) cuvinte provenite din spaniolă: *biocombustibil (DICSR);*

(d) cuvinte cu dublă etimologie romanică:

(d₁) cuvinte provenite din franceză și italiană: *acidifiant (DICSR); aberant, acord [+ germ.], autarhie, autonomie, autoutilitară, berlină, bisexual (DICRS și DOOM);*

(d₂) cuvinte provenite din italiană și franceză: *aconit/ aconto (DOOM); agio, amplitudine, bas (DICRS și DOOM);*

(e) cuvinte cu dublă etimologie (latină și o limbă romanică):

(e₁) cuvinte provenite din franceză și latină: *abscons, abuz, activ* [„bunuri”] (DICSR și DOOM); *ablație/ ablațiune, ablegat, abroga, abstracție, admisie, advent* (DOOM);

(e₂) cuvinte provenite din latină și italiană: *acut* (DICSR și DOOM);

(f) cuvinte cu dublă etimologie, dintre care una romanică:

(f₁) cuvinte provenite din franceză și engleză: *accesoriza, acțional, acvafobie, acvaterariu, adict, adictiv, adictologie, adicție, adresabil, algeziologie, angioscop, antipublicitate, antivirus, aplicator, asigna, autistic, autoimun, bancassurance, biocibernetică, bioenergetic, bioetică, biomedical, biometric, biosecuritate, biotehnologie, bioterapeut, biotip, biotipologie, bonsai, bunraku* (DICSR); *abuza, acronim, acupunctură, acvaplanare, aditiv, adițional, adnotator, adresă, agreea, alfabet, afro, airbus, alopatie, alternativ, amfetamină, analiză, angiom, animație, antihistaminic, antitrust, antiviral, anxiolitic, argument, arhitectură, artefact, articol, asista, asistent, atașa, audiență, audiovizual, audit, audita, audiție, autism, autist, autoriza, bagaj, bancă, bioclimatologie, biodegradabil, biodiversitate, bioenergie, biogeneză, biomasă, biometrie, biopsie, bioterapie* (DICSR și DOOM); *antiartă, antipersonal, boxer* (DOOM);

(f₂) cuvinte provenite din engleză și franceză: *administrabil, aer* [condiționat], *alcoolurie, angioplastie, anticonsumerism, arhiva, artterapie, behaviorism, beta, bingo, biodisel, biomedicină, bioterorism, bioterorist, blogosferă* (DICSR), *audit* (DOOM); *aberație, accelerator, acces, administra, administrator, adnota, adnotație, aerobic, afro, airbus, bikini, algoritm, ampex, aplicație, atașament, avatar, bioritm, bit* [inform.] (DICSR și DOOM);

(f₃) cuvinte provenite din franceză și germană: *avalist* (DICSR); *aerosol, afiș, apel* (DICRS și DOOM);

(g) cuvinte cu triplă etimologie, dintre care una sau două romanică/romanice:

(g₁) cuvinte provenite din franceză, germană și engleză: *automat* (DICRS și DOOM);

(g₂) cuvinte provenite din engleză, franceză și germană: *biogaz* (DICRS și DOOM);

(g₄) cuvinte provenite din franceză, engleză și italiană: *agenție* (DICSR).

Se remarcă, în materialul analizat, ponderea mai mare, inclusiv în cazurile de etimologie dublă/ triplă, a împrumuturilor din limba franceză adaptate, oral și/ sau scris, la specificul limbii române.

O altă categorie de cuvinte relevante pentru studiul de față este reprezentată de cele preluate care atare, neadaptate, din latină sau din anumite limbi romanice, cuvinte prezentate în dicționare ca aparținând idiomurilor respective:

(a) cuvinte latinești: *bonus-malus* (DICSR); *alias* (DICSR și DOOM); *an initio*, *ab intestat*, *addenda*, *addendum*, *ad-interim*, *ad libitum*, *ad litteram*, *ad rem*, *ad valorem*, *alma mater*, *angor*, *angor pectoris*, *apud*, *axis mundi* (DOOM);

(b) cuvinte franțuzești: *bisque*, *bleu ciel*, *bouquet garni*, *bref*, *brise-glace* (DICSR); *brie* (DICSR și DOOM); *à la*, *à la carte*, *à la grecque*, *à la longue*, *à la russe*, *bain-marie*, *bordeaux*, *bric-à-brac/ bricabrac* (DOOM);

(c) cuvinte italiene: *al dente*, *amaretti* (DICSR); *a fresco* (DICSR și DOOM); *affettuoso*, *a giorno*, *allargando*, *allegro assai*, *allegro ma non troppo*, *al segno*, *appassionato*, *a tempo* (DOOM);

(d) cuvinte portugheze: *bossa-nova* (DOOM);

(e) cuvinte franțuzești și spaniole: *brasero* (DICSR);

ca trăsătură specifică a exemplelor anterioare, poate fi menționată încadrarea majorității lor în anumite câmpuri lexicale, de specialitate (muzică, gastronomie, lingvistică etc.).

Elementelor prezentate *supra* li se adaugă, în aceeași sferă a subordonării față de romanitate, o serie de lexeme încadrate, în cele două dicționare analizate, diferit ca etimologie:

(a) cuvinte considerate cu etimologie simplă sau multiplă (dintre care cel puțin una romanică) sau ca aparținând încă unui anumit idiom romanic (altul decât româna): *acquis* (cuvânt franțuzesc, în DOOM; împrumut din franceză, în DICSR); *alfanumeric* (împrumut din franceză, în DOOM; împrumut din engleză și franceză, în DICSR); *avocado* (cuvânt spaniol, în DOOM; împrumut din spaniolă, în DICSR); *bidonville/ bidonvil* (cuvânt împrumutat din limba franceză, în DICSR), *bidonville* (cuvânt franțuzesc, în DOOM); *broccoli* (împrumut din italiană, în DICSR; cuvânt italian, în DOOM);

(b) cuvinte prezentate ca având etimologie simplă sau multiplă (dintre care cel puțin una romanică) *versus* aceleași cuvinte considerate ca aparținând unui idiom neromanic: *biter/bitter* (împrumut din germană, franceză și engleză, în DICSR), *bitter* (cuvânt german, în DOOM); *bradt* (cuvânt împrumutat din limba franceză, în DICSR; cuvânt englezesc, în DOOM); *airbag*, *antidumping*, *bestseller*, *blazer*, *briefing*, *business*, *businessman*, *bypass* (împrumuturi din engleză și franceză, în DICSR; cuvinte englezești, în DOOM); *absenteism*, *abstract* [s.n. „rezumat al unei lucrări științifice”], *antifading* (împrumuturi din franceză și engleză, în DICSR; cuvinte englezești, în DOOM) etc.

Analiza efectuată pe cele două dicționare, DICSR și DOOM (ultimul, valorificat în asociere cu DEX), a relevat și o serie de caracteristici/ mutații/ redimensionări la nivelul sensurilor anumitor cuvinte existente în limba română sau formate pe teritoriul acesteia; se disting, în acest sens:

(a) cuvinte din limba română îmbogățite/ actualizate cu sensuri din alte limbi (dintre care cel puțin una romanică):

(a1) sensuri preluate din franceză: *adjudeca* [etimologie latină: *adjudicare*], *amortiza* [„a recupera investiții”], *apreciere* [„aprecierea stocurilor”, „apreciere valutară”], *arierate* [„datorii bănești restante, nerambursate la scadență; impozite neplătite la timp”], *atrage* [„a absorbi fonduri dintr-o anumită sursă, cu destinații precise”], *bombă* [„știre-bombă”, „mașină-bombă”, „șut-bombă”] (DICSR);

(a2) sensuri preluate din italiană și franceză: *antifurt* (DICSR);

(a3) sensuri preluate din franceză și engleză: *ajutor* [„asistență financiară sau economică...”, „sprijin bănesc”] (DICSR);

(a4) sensuri preluate din engleză și franceză: *acoperi* [„a asigura o recepționare corectă într-o anumită zonă a semnalului de telefonie, de internet etc.”; „a mediatiza informația privind un eveniment, un fapt ce ține de actualitate” etc.], *bază* [„bază de date”], *bec* [„bec economic, bec cu halogen, bec cu xenon”] (DICSR);

(b) cuvinte formate pe teritoriul limbii române, însă cu sensuri preluate din alte limbi (dintre care cel puțin una romanică):

(b1) sensuri preluate din franceză: *bipăi* [„bipui”], *bipolarizare* [„tendință de regroupare a forțelor politice ale unei națiuni în două blocuri”], *aeroautomobil*, *antireclamă*, *antisudorific*, *antizgomot*, *asigurator* [adj.], *asomator*, *biodegradare* (DICSR); *bipartid* [„sistem bipartid”], *afacerism*, *asociat*, *autentificare* [inform.] (DICSR și DOOM); *acord-cadru*, *angajant*, *antepune*, *antifurt*, *antiliteratură*, *autostopist* (DOOM);

(b2) sensuri preluate din italiană: *autotren* (DICSR și DOOM)

(b3) sensuri preluate din franceză și engleză: *birou* [„birou open-space”], *antimătrează*, *autoimunitate* (DICSR);

(b4) sensuri preluate din engleză și franceză: *adnotare* [ling.], *antiglont* (DICSR și DOOM);

(c) cuvinte împrumutate dintr-o limbă (sau cuvinte aparținând încă unui alt idiom), cu sens dintr-o altă limbă: *avocater* – cuvânt împrumutat din franceză, cu sens preluat din portugheză (DICSR); *asistență* – cuvânt împrumutat din franceză, cu sens preluat din engleză (DICSR); *atelier* – cuvânt împrumutat din franceză, cu sens preluat din engleză (DICSR); *biocarburant* – cuvânt împrumutat din franceză, cu sens preluat din engleză (DICSR); *biocatalizator* – cuvânt împrumutat din franceză, cu sens preluat din engleză (DICSR); *big band* – cuvânt englezesc, cu sens preluat din franceză (DICSR); *big bang* – cuvânt englezesc, cu sens preluat din franceză (DICSR).

Se observă, în diferitele categorii de exemple prezentate *supra*, că influența limbilor romanice asupra lexicului „recent” (și nu numai) al limbii române are consecințe atât la nivelul unităților lexicale propriu-zise, cât și în plan semantic, în cazul unora dintre aceste unități, cu precizarea că uzul va fi cel care va fixa sau, dimpotrivă, va elimina din sistemul românesc unele forme adaptate sau neadaptate, respectiv unele sensuri ale lexemelor existente.

Concluzii

Dincolo de aparența împrumuturilor masive din limba engleză, ca urmare a fenomenului globalizării lingvistice, limba română se caracterizează, la nivelul lexicului actual, și printr-o serie de caracteristici/ elemente subsumate planului romanității, explicabile (deși nu exclusiv) atât în sfera globalizării, cât și – mai ales – în cea a europenizării lingvistice.

În acest context, analiza realizată prin raportare la articolele A-B din două lucrări lexicografice pe care le-am considerat relevante pentru subiectul articolului de față (*Dicționar ilustrat de cuvinte și sensuri recente în limba română*, Elena Dănilă și Andrei Dănilă, 2011 și *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române*, 2005) reflectă prezența, în lexicul „recent” al limbii române, a trei mari categorii de neologisme romanice (am inclus, aici, și sensurile neologice ale unor cuvinte deja existente în limba română): (a) cuvinte cu etimologie simplă subsumată unei anumite limbi romanice (în cazurile de etimologie dublă sau triplă, cel puțin una dintre trimiteri este către o limbă romanică); (b) cuvinte neadaptate din limba latină sau din anumite limbi romanice; (c) cuvinte existente în limba română sau formate pe teritoriul acesteia, însă cu redimensionări/ influențe la nivelul sensului explicabile prin raportarea (și) la o limbă romanică.

BIBLIOGRAFIE:

- Ardeleanu Cruceru, Monica (2003). „Comportamentul morfologic al termenilor din domeniul informaticii”, în Gabriela Pană Dindelegan (coord.), *Aspecte ale dinamicii limbii române actuale*, Actele Colocviului Catedrei de Limba Română (27-28 noiembrie 2002), vol. II, București, Editura Universității București, p. 99-106.
- Bafoil, François (2008). „L’européanisation: héritages, résistances, mobilisations collectives et cohésion”, în *Critique internationale*, 2008/ 4, no. 41, p. 159-169.
- Bătrân, Mariana (2010). „Globalizarea lingvistică”, în *Revista de Administrație Publică și Politici Sociale*, Anul I, Nr. 3, p. 74-78.
- Bârliba, Maria-Cornelia (2011). „Diversitatea lingvistică. Provocări și proiecte interculturale”, în *Noema*, Vol. X, p. 83-92.
- Călărașu, Cristina (2003). „Globalizare lingvistică și anglicizare”, în G. Pană Dindelegan (coord.), *Aspecte ale dinamicii limbii române actuale*, București, Editura Universității din București, p. 323-337.
- Moroianu, Cristian (2014). „The linguistic europenization: a national or a communitarian desideratum?”, în Iulian Boldea (ed.), *Globalization and intercultural Dialogue: multidisciplinary perspectives*, Târgu-Mureș, Arhipelag XXI Press, pp. 853-860.
- Nelde Peter Hans (2004). *Le nouveau plurilinguisme de l’Union Européenne et la linguistique de contact*, în *Revue française de linguistique appliquée* 2/2004 (Vol. IX), p. 31-46, www.cairn.info/revue-francaise-de-linguistique-appliquee-2004-2-page-31.htm.

- Neșu, Nicoleta (2013), „Limba perfectă în epoca globalizării”, în D. Butnaru, E. Dănilă, A. Drăgulănescu, O. Ichim, C. Maticiuc (ed.), *Diaspora culturală românească: paradigme lingvistice, literare și etnofolclorice*, Iași, Editura Alfa, p. 87-93.
- Oprea, Ioan (2008). *Comunicare culturală și comunicare lingvistică în spațiul european*, Iași, Institutul European.
- Osiac, Maria (2009). „Aspecte ale receptării unor xenisme în limba română actuală”, în *Distorsionări în comunicarea lingvistică, literară și etnofolclorică românească și contextul european*, Iași, Editura Alfa, p. 275-283.
- Porumbescu, Alexandra (2008). „Political terminology in the context of globalization”, în *Studii și cercetări de onomastică și lexicologie*, I (1-2), p. 239-243.
- Sala, Marius & Vintilă-Rădulescu, Ioana (2001). *Limbile Europei*, București, Editura Univers Enciclopedic.
- Siliște, Delia Maria (2013). „Globalizare și poziția românei în Uniunea Europeană”, în *The Proceedins of the European Integration – Between Tradition and Modernity Congress*, Tîrgu-Mureș, Editura Universității „Petru Maior”, p. 521-528.
- Strubell, Miquel (2000). *Linguistic diversity: Which language model for Europe?*, Paper prepared for the symposium Cultural Diversity and the Construction of Europe, Universitat Oberta de Catalunya Barcelona.
- Tiutiucă, Dumitru (2006). „Globalizare și europenizare”, în *EIRP Proceedings*, vol. I/2006, pp. 665-673, <http://www.proceedings.univ-danubius.ro/index.php/eirp/article/view/1223/1138>.
- Trăistaru, Laura Elena (2015). „Gastronomic terminology in Romanian. Borrowings from Italian”, în *Studii și cercetări de onomastică și lexicologie*, VIII (1-2), p. 323-331.
- Zafiu, Rodica (2004). *Italianisme culinare*, în *România literară*, 38/2004, http://www.romlit.ro/italienisme_culinare.

IZVOARE:

- Academia Română. Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti” (2005). *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române*, Ediția a II-a revăzută și adăugită, București, Editura Univers Enciclopedic.
- Academia Română. Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti” (2009). *Dicționarul explicativ al limbii române*, Ediția a II-a revăzută și adăugită, București, Editura Univers Enciclopedic.
- Dănilă, Elena & Dănilă, Andrei (2011). *Dicționar ilustrat de cuvinte și sensuri recente în limba română*, București, Litera Internațional.

Néologismes romans repérables dans le lexique „récent” du roumain

Résumé: *La langue, la société et l'attitude individuelle face aux changements (sociaux, politiques, culturels, économiques, techniques, religieux etc.) du monde interagissent d'une manière particulière au niveau de chaque communauté linguistique, mais, en même temps, sous le signe de l'appartenance à une communauté plus grande – voir, par exemple, le cas de la Roumaine et de l'Europe, du roumain*

et des langues considérées «de circulation» etc. Dans le contexte de la globalisation – comme phénomène «à la mode», présent aux plusieurs niveaux de la société et de la vie, en général –, le lexique «récent» de la langue roumaine actuelle se caractérise par une série de mutations d'un système linguistique (le plus fréquemment, l'anglais) à l'autre (ici, le roumain) et d'adaptations sémantiques à l'intérieur du système soumis aux influences culturelles, économiques, techniques, politiques etc. de la période contemporaine. D'autre part, au cas particulier du roumain, l'eupéisation linguistique apporte au phénomène de la globalisation l'apanage des influences d'autres langues romanes ; on distingue, ainsi, au niveau lexical-sémantique de la langue roumaine, une série de marques subordonnées à d'autres systèmes linguistiques, tout comme le français, l'espagnol etc. D'où l'intérêt, dans cette étude, pour l'identification de ces marques dans deux dictionnaires qu'on considère représentatifs de ce point de vue: „Le Dictionnaire de mots et de sens récents dans le roumain” (Elena Dănilă et Andrei Dănilă, 2011) et „Le Dictionnaire orthographique, orthoépique et morphologique de la langue roumaine” (DOOM, 2005).

Mots-clés: néologisme, langues romanes, langue roumaine actuelle, globalisation, eupéisation.